

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ БАЛЬНЕОГРЯЗЬОВИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Н.В. Бурдюг, старший викладач;

Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», м. Сімферополь

У статті розглянута система аналітичного обліку бальнеогрязьових виробничих запасів. Поданий перелік аналітичних рахунків на підставі розширеної класифікації бальнеогрязьових запасів. Запропонована автоматизація обліку запасів та розглянуті її можливості.

Ключові слова: аналітичний облік, бальнеогрязьові виробничі запаси, рахунки аналітичного обліку, оборотно-сальдова відомість, картка аналітичного обліку.

В статье рассмотрена система аналитического учета бальнеогрязевых производственных запасов. Предложен перечень аналитических счетов на основании расширенной классификации бальнеогрязевых запасов. Предложена автоматизация учета запасов и рассмотрены ее возможности.

Ключевые слова: аналитический учет, бальнеогрязевые производственные запасы, счета аналитического учета, оборотно-сальдовая ведомость, карточка аналитического учета.

ВСТУП

Для забезпечення безперервного процесу виробництва підприємству поряд із оборотними активами необхідні і оборотні кошти або предмети праці, матеріальні ресурси. Номенклатура матеріальних запасів на підприємствах зазвичай дуже велика, тому актуальним є ведення їх аналітичного обліку. Бальнеогрязьові курорти АР Крим у своїй діяльності використовують різні види специфічних виробничих запасів (лікувальні грязі, ропа, мінеральні води), які є основою бальнеогрязелікування. Тому необхідним є їх класифікація та введення на її основі деталізованого аналітичного обліку.

Класифікація, оцінка та облік запасів узагалі розглянуті такими провідними науковцями, як Коблянська О.І. [1], Кузьмінський Ю.А. [2], Должанський М.І. [3]. Деякі науковці вказують на необхідність аналітичного обліку запасів. Так, Гура Н.О. визначає [4, с. 49], що “на практиці групування здійснюється спочатку з великим ступенем деталізації, а потім з дедалі меншим”. Маляревський Ю.Д. та Тютюнник П.С. [5, с. 159] визначають, що “целесообразнее вести аналитический учет запасов, применяя компьютерную технологию обработки данных по наличию и движению запасов на предприятии”. Таким чином, науковці вказують на необхідність аналітичного обліку запасів та можливість його автоматизації.

У зв'язку з цим актуальними стають питання впровадження системи аналітичного обліку бальнеогрязьових виробничих запасів на підставі їх класифікації та вивчення можливостей її автоматизації.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті - впровадження системи аналітичного обліку бальнеогрязьових виробничих запасів на підставі їх класифікації та вивчення можливостей її автоматизації. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. вивчити класифікацію бальнеогрязьових виробничих запасів;
2. розробити класифікацію аналітичних рахунків для бальнеогрязьових виробничих запасів;

3) розглянути автоматизацію аналітичного обліку запасів.

РЕЗУЛЬТАТИ

До складу матеріальних ресурсів підприємства входять виробничі запаси. Більшість підприємств мають велику номенклатуру запасів. Для потреб бухгалтерського обліку, раціональної організації складського господарства, аналізу, управління запасами та інших потреб підприємства необхідне ведення аналітичного обліку запасів.

Система аналітичного обліку запасів ґрунтується на їх класифікації. Нами запропонована класифікація бальнеогрязьових виробничих запасів за видами (табл.1).

Таблиця 1 - Класифікація бальнеогрязьових виробничих запасів

Вид запасів	Різновид
1. Лікувальні грязі	1.1. Мулові грязі:
	1.1.1. Сульфідні грязі
	1.1.2. Сапропелеві грязі
	1.2. Торф'яні грязі
	1.3. Псевдовулканічні грязі:
	1.3.1. Сопочні грязі
	1.3.2. Гідротермальні грязі
2. Мінеральні води	2.1. Води без специфічних компонентів і властивостей
	2.2. Води вуглекислі
	2.3. Води сірководневі
	2.4. Води залізисті та "поліметалічні"
	2.5. Води бромні, йодні та йодобромні
	2.6. Води кременисті гіпертермальні
	2.7. Води миш'яковисті
	2.8. Води радонові
	2.9. Води борні
3. Ропи	3.1. Ропи карбонатна
	3.2. Ропи сульфатна
	3.3. Ропи хлоридна

Бальнеогрязьові курорти АР Крим, відповідно до Плану рахунків [6], ведуть облік виробничих запасів на синтетичному рахунку 20 "Виробничі запаси", за необхідністю до нього відкривають субрахунки (наприклад, 201 "Сировина та матеріали"). У своїй діяльності бальнеогрязьові курорти використовують специфічні види виробничих запасів, облік яких здійснюють у кількісному та грошовому вимірі. Лікувальні грязі – це найбільш цінні виробничі запаси, тому для ефективного використання необхідна деталізована інформація про їх рух.

На підставі наведеної класифікації (табл.1) бальнеогрязьові курорти можуть відкрити відповідні аналітичні рахунки: 201.1 "Лікувальні грязі", 201.2 "Мінеральні води", 201.3 "Ропи". За необхідністю аналітичні рахунки пропонується ще більш деталізувати, наприклад за видами лікувальних грязей (табл. 2).

Таблиця 2 - Перелік аналітичних рахунків для обліку лікувальних грязей

Назва	Деталізація
201.1. Лікувальні грязі	201.1.1. Мулові грязі:
	201.1.1.1. Сульфідні грязі
	201.1.1.2. Сапропелеві грязі
	201.1.2. Торф'яні грязі
	201.1.3. Псевдовулканічні грязі:
	201.1.3.1. Сопочні грязі
	201.1.3.2. Гідротермальні грязі

Необхідно зазначити, що використання даної системи аналітичних рахунків ускладнює бухгалтерський облік бальнеогрязьових виробничих запасів, робить його трудомістким. Але автоматизація обліку за допомогою універсальних програмних продуктів вирішує цю проблему. Застосування комп'ютерних програм (наприклад, "1С:Підприємство") дозволяє на всіх етапах введення, обробки, збереження і надання інформації використовувати аналітичні рахунки. Це дає можливість формувати оборотно-сальдові відомості за аналітичними рахунками, які надають повну інформацію про рух та залишки кожного виду виробничих запасів бальнеогрязьових курортів. Нами запропоновано оборотно-сальдову відомість, побудовану за рахунками аналітичного обліку бальнеогрязьових запасів, яку розглянемо на умовному числовому прикладі (табл.3).

Таблиця 3 - Оборотно-сальдова відомість за субрахунком 201
"Сировина та матеріали" за вересень 2010 р., грн

Рахунок		Сальдо на початок місяця		Обороти за місяць		Сальдо на кінець місяця	
Код	Найменування	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
201.1.1.1	Сульфідні грязі	5680,36		3860,41	6978,12	2562,65	
201.1.1.2	Сапропелеві грязі	2930,28		5410,23	4364,11	3976,40	
201.2.3.	Води сірководневі	678,23		780,56	925,10	533,69	
201.3.1.	Ропи карбонатна	125,70		135,47	200,81	60,36	
Всього		9414,57		10186,67	12468,14	7133,10	

Запропонована оборотно-сальдова відомість надає інформацію про залишки на початок та кінець місяця, обороти за дебетом і кредитом як в цілому за субрахунком 201 "Сировина та матеріали", так у розрізі окремих аналітичних рахунків з обліку різних видів лікувальних грязей, мінеральних вод, ропи.

За умови автоматизації аналітичного обліку можна створювати різні довідники (номенклатура-цінник бальнеогрязьових виробничих запасів, групи матеріалів), які полегшують ведення обліку запасів.

Універсальні програмні продукти дозволяють створити автоматизовану ділянку обліку бальнеогрязьових виробничих запасів, яка включає облік запасів у місцях їх зберігання та в бухгалтерії. При цьому різні рівні робочих місць автоматизованої ділянки обліку запасів ("Склад", "Бухгалтерія") використовують комплексну систему організації первинної та вихідної інформації із застосуванням рахунків аналітичного обліку бальнеогрязьових виробничих запасів. Єдина база забезпечує потрібною інформацією аналітичний, синтетичний та управлінський облік запасів, формує звітність за потребами керівництва.

Так, для забезпечення керівництва інформацією про витрачання запасів за місяць та їх залишки на складах нами запропоновано картку аналітичного обліку бальнеогрязьових запасів, яку розглянемо на умовному числовому прикладі (табл.4).

Таблиця 4 - Картка аналітичного обліку бальнеогрязьових запасів на 21 вересня 2010 р.

Склад 1		Залишок на початок місяця, кг	Надходження за місяць, кг	Використано на поточну дату, кг			Залишок на складі (з урахуванням відхилень)	
Код	Найменування			За нормою	Фактично	Відхилення	Кг	Днів
201.1.1.1	Сульфідні грязі	56,8	38,6	59,3	62,3	3,0	33,1	11

Деякі показники (залишок на початок місяця, надходження за місяць та фактичні витрати за місяць) визначають за даними бухгалтерського обліку, інші розраховують за такими формулами:

1) використання запасів за нормою:

Використання запасів за нормою = Норма витрат на день · Кількість днів;

2) відхилення у використанні запасів:

Відхилення у використанні = Використання запасів фактичне – Використання запасів за нормою;

3) залишок на складі на кінець місяця з урахуванням відхилень:

а) у кілограмах:

Залишок запасів на складі на кінець місяця (кг) = Залишок на початок місяця + Надходження за місяць – Використання запасів фактичне;

б) у кількості днів:

Залишок запасів на складі на кінець місяця (днів) = Залишок запасів на складі (кг) ÷ Норма витрат на день;

Ця картка аналітичного обліку надає керівнику інформацію, на скільки днів вистачить наявних запасів (наприклад, грязей для лікування хворих), тобто допомагає розрахувати, коли та скільки потрібно закупити запасів у постачальників.

Розглянемо докладніше комп'ютерну форму обліку.

Технологічний процес обробки даних при комп'ютерній формі обліку можна поділити на три етапи. Початковим етапом є збір та реєстрація первинних даних для обробки на комп'ютері. На другому етапі проводиться формування масивів облікових даних на електронних носіях інформації: журналу господарських операцій, структури синтетичних та аналітичних рахунків, довідників аналітичних об'єктів, постійної інформації. Одночасно здійснюється контроль за процесом обробки інформації, записаної в масивах облікових даних. Заключним етапом процесу є отримання результатів за звітний період на запит користувача, або у вигляді реєстрів синтетичного обліку, аналітичних таблиць, довідок за бухгалтерськими рахунками, можливе також відображення на екрані потрібної інформації.

Таким чином, комп'ютерна форма обліку оперативно відображає основні процеси, пов'язані з отриманням різних зведених показників, які характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства. Особливостями комп'ютерної форми обліку є: 1) вона не існує без конкретної комп'ютерної програми; 2) облікові реєстри різних програм схожі, але не однакові.

Комп'ютерна форма обліку побудована на таких принципах:

1) одному журналу хронологічних записів відповідають багато

реєстрів систематичних записів;

2) накопичення і багаторазове використання облікових даних;

3) один синтетичний рахунок може мати багато аналітичних рахунків. Кількість рахунків аналітичного обліку залежить від цілей, поставлених керівництвом і нічим не обмежена;

4) автоматичне отримання інформації про відхилення від встановлених норм та нормативів;

5) автоматичне формування всіх облікових реєстрів та форм звітності на підставі даних, відображених у системі рахунків.

Комп'ютерна форма обліку дає можливість також вести багаторівневий аналітичний облік, у тому числі у натуральному виразі, та облік по декількох підприємствах в одній інформаційній базі.

Таким чином, сучасна комп'ютерна система обліку повинна забезпечити:

1) повне та своєчасне задоволення інформаційних потреб користувачів;

2) отримання комп'ютерних управлінських рішень;

3) здійснення аналізу та прогнозування господарської діяльності підприємства.

Розглянемо, як здійснюється автоматизований облік виробничих запасів за допомогою програми "1С: Підприємство". Для обліку виробничих запасів використовують типові форми первинних документів, які утворюють вхідну інформацію: 1) прибутковий ордер; 2) накладна; 3) товарно-транспортна накладна; 4) накладна на пересування матеріалів; 5) акт про приймання матеріалів; 6) лімітно-забірна карта; 7) накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів; 8) картка складського обліку.

Вихідною інформацією є такі документи: 1) картка складського обліку матеріалів; 2) оборотна відомість виробничих запасів; 3) інформація про переоцінку виробничих запасів; 4) реєстр первинних документів; 5) інвентаризаційна відомість.

У бухгалтерії основною регламентованою інформацією з обліку виробничих запасів є такі документи:

- інвентаризаційна відомість наявності виробничих запасів;
- зведена відомість надходження виробничих запасів;
- зведена відомість витрачання запасів;
- оборотна відомість виробничих запасів;
- картка підзвітної особи;
- відомість відображення господарських операцій з обліку виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку;
- відомість надходження виробничих запасів в аналітичному розрізі;
- довідкова інформація з обліку й аудиту виробничих запасів;
- відомість показників прибутку, отриманого від реалізації виробничих запасів;
- реєстр первинних документів;
- журнал обліку відпуску виробничих запасів;
- прогнозування залишків виробничих запасів;
- прогнозування витрачання виробничих запасів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що система аналітичних рахунків з обліку бальнеогрязьових виробничих запасів, створена на підставі їх розширеної класифікації, дозволяє отримувати повну, своєчасну та деталізовану інформацію про рух та залишки запасів, необхідну для ефективного управління ними. Автоматизація обліку надає нові можливості використанню аналітичних рахунків (створення

довідників бальнеогрязьових виробничих запасів, формування різних звітів для керівництва).

SUMMARY

ACTUAL ASPECTS OF ANALYTICAL ACCOUNTING OF INDUSTRIAL STOCKS OF MEDICAL MUD

N.V. Burdyug,

Crimean economic institute of Vadim Hetman Kiev national economic university

The article examines the relations of accounting, analysis and audit to improve efficiency of using the medical mud. There are proposed a policy of effective use of resources of the medical mud.

Key words: *analytical accounting, inventor of mud, medical mud, effective use.*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коблянська О.І. Фінансовий облік / О.І. Кобилянська. – К.: Знання, 2004. – 473 с.
2. Бухгалтерський облік для економістів та правознавців / за ред. Ю.А. Кузьмінського. - К.: КНЕУ, 2007. – 648 с.
3. Должанський М.І. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку / М.І. Должанський, А.М. Должанський. – Л.: Львівський банківський інститут НБУ, 2003. – 494 с.
4. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності / Н.О. Гура. – К.: Знання, 2004. - 541с.
5. Маляревский Ю.Д. Финансовый учет / Ю.Д. Маляревский, П.С. Тютюнник. - Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2003. – 286 с.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р.№291 (зі змінами і доповненнями)/Офіційний вісник України: зб. актів законодавства. – К.: М-во юстиції України, 1999. - № 52. – Ст. 2606. – С.1-66.]

Надійшла до редакції 1 листопада 2010 р.